

Silk. The 1900's in Como, red. Chiara Buss, Fondazione Antonio Ratti, Silvana Editoriale, Como 2001, ss. 343, ryc. 280, w tym czarno-białych 28, 3 mapy, spis 45 kampanii jedwabniczych.

Przedsiębiorstwo jedwabnicze Antonio Ratti rozwinęło się w 1945 r. Już w latach osiemdziesiątych XX w. fundacja właściciela rozpoczęła ważną we włoskiej literaturze naukowej działalność wydawniczą, ukazującą różne problemy z historii europejskiego włókiennictwa. Omawiana tu monografia rozwoju przemysłu włókienniczego w ważnym ośrodku północnych Włoch stanowi dobry przykład nowoczesnego opracowania, łączącego naukową analizę rozwoju historycznego i technicznego z umiejętnym przedstawianiem szerokiego asortymentu produkcji na najwyższym poziomie wydawniczym. Chronologiczny katalog wyrobów poprzedza siedem obszernych opracowań o tematyce historycznej. To rzadki przykład opracowania dotyczącego całego ubiegłego stulecia.

Redaktor wydawnictwa, Chiara Buss, przedstawiła bazę źródłową i możliwości badań nad produkcją jedwabniczą XX w. Anna Maria Galli sięgnęła do manufakturowego systemu produkcji w ostatnim ćwierćwieczu XIX w. i ukazała stopniowe przekształcanie się zakładów w produkcję fabryczną. Bogato ilustrowany artykuł Barbary Cattaneo ukazuje rozwój architektury przemysłowej w jedwabnictwie regionu Como. Wiele zakładów zbudowano lub całkowicie przekształcono w minionym wieku. Dalsze opracowania dotyczą głównie zagadnień humanistycznych. Rossana Bossaglia zajęła się najnowszą, włoską sztuką stosowaną, Boniza Giordani Aragno — historią mody włoskiej, a Grazietta Butazzi — charakterystyką sztuki tego kraju. Do spraw technicznych powraca opracowanie Margherity Bellezza Rosina omawiające wykorzystanie jedwabi drukowanych we włoskim ubiorze kobiecym XX w.

Obszerny katalog przedstawia rozwój techniki i ornamentacji w przemyśle jedwabniczym w Como. Specyficzna jest tu periodyzacja. Pierwsza partia wyrobów przełamywała zalecenia tzw. *Belle Époque* sięgając od 1880 do 1914 r. Lata burzliwego rozkwitu przypadły w okresie 1919–1929. W tym czasie obok ornamentu tkackiego pojawiają się już pierwsze próby nadruków na jedwabiu. Lata 1930–1945 określono jako czas nowych przedsięwzięć spowodowanych kryzysem gospodarczym. Wówczas rozwija się gwałtownie drukarstwo jedwabiu, tańsze pod względem technicznym. Okres 1945–1960 to czas wzbogacania się fabrykantów i pełnego rozkwitu produkcji. W latach sześćdziesiątych drukarstwo tkanin i nowe techniki odnoszą ogromne sukcesy. Natomiast okres 1970–2000 uznano za historię, która dopiero później powinna zostać napisana, gdyż jeszcze za wcześnie na wnioski.